

A Dugonics-Társaság irodalmi pere.

— A tudományos osztály és a pályázatok. —

II.

2. *Szociális irányzatú munkával nincs alkalma a tudományos osztálynak foglalkozni.* A tudományos író helyzete mindig mehezebb, mint a népiesé. Mert, mint Móra ur írja: „inrealis viszonyaink anyagi tekintetben annyira javultak, hogy a jó munkát könnyű elhelyezni készfizetés mellett.”

Ezzel ellentétben azután ma helybenhagyásával tünteti ki azt, hogy: „a tudományos osztály előnyösebb helyzetben van, mint az irodalmi. Az irodalom csaknem teljesen centralizált, gyakran és leginkább a dívat szerint ingadozik” stb. Több következetességet szíveskedjék mutatni Móra ur. tudományos és irodalmi kérdésekben.

Ezek előrebocsátása után kijelentem, hogy én Móra ur régebbi fölfogása felé hajlom s azt állítom, hogy a tudományos író helyzete mehezebb, mert korlátolt közönsége van, dolgozata, bármily megfelelő, nehezen helyezhető el. De meg van nehezítve a Dugonics Társaságban azzal is, hogy ritkán veszik igénybe. Az idei első felolvasáson is csupa vendég tudós munkája került bemutatásra. Hogy csak az 1911–12. évi időnyt vegyem, kimutathatom, hogy a hét felolvasás 29 programpontjában volt 7, mondd hét tudományos irányú felolvasás, ezek között 5 vendég s így csak 2 rendes tag. Holott a tudományos osztálynak 35 tagja van. Megjegyzem, hogy az előadások programjának összeállítására a tudományos osztályt soha nem veszik igénybe, ami pedig alapszabályellenes.

Emlittem, hogy a társaság egyeteme nem becsülte meg eléggé Palócz Lászlónak: „A munkásosztály kiváltságairól” című nagy szabású és uttörő munkáját s leszorította mellékjuttalomra, holott főjuttalmat érdemelt volna. Amikor az író azt látja, hogy munkáját nem méltatják kellőleg, leteszi a tollat. Akkor pedig ne kívánjanak szociális irányzatú munkát. Egyébként Nagy Zoltán dr., Somlyódy István, Kőhegyi Lajos dr. és Sassi Nagy Lajos tagtársaink ezen a téren igazán elsőrendű munkákat produkáltak. Kár, hogy ezeket odaát nem ismerik.

Mann Jakab dr., az európai hírű tudóst a tud. osztály már ajándotta egy ízben r. tagnak, de a szavazásnál oly atrocitás nyilvánult meg a nagy hírű tudós iránt, — hogy megválasztása után, a tud. osztály nagy sajnálatára, mandátumát nyomban letette. A többi szociológusról nem is szólok, hisz le-szavaznának bennünket ismét, ha r. tagnak mernők őket ajánlati. Inkább elmennek dolgozataikkal külföldre s onnan hozzák a babért!

Ilyen megbántás miatt léptek ki annak idején a társaságból: dr. Platz Bonifác, a nagy hírű természetrajztudós, Kálmán Lajos, a magyar népdalok s népmondák ismert gyűjtője s ifj. Cserzy Mihály (Homok), a legkedveltebb magyar elbeszélő.

Az írói munkálkodásnak előfeltételei vannak, amelyeket gondnal, fáradsággal kellene kutatni s minden író a maga körében foglalkoztatni. Elvégre parancsszóra nem lehet írni, pláne oly tárgyról, amellyel valaki nem foglalkozott. Ez a szempont készítette társaságunk több tagját, hogy a Dugonics Társaság irányzatától eltérőleg egy új szegedi irodalmi társaságot alkosson. Már az alapszabályok is készen vannak (társaságunk egyik, Móra ur által is nagyon tisztelt tagja készítette) s rövid idő kérdése az intézmény megvalósulása.

3. *A történeti irányú munkálkodásról* csak annyit jegyzek meg, hogy ha Móra Ferenc ur, a jeles poéta, Czimer Károly dr. kiváló historikusunk kritikái művét „kinos” jelzővel aposztrofálja, — akkor nekem abszolúte nincs több mondanivalóm. Móra ur a történetírás terén a budai pasát követi, aki a Korviniakat állítólag azért égette el, mert tartalmuk vagy benne van a korábban, vagy

nincs. Ha benne van, akkor fölöslegesek, ha nincs, akkor haszontalanok. Soha nem hittem volna, hogy a liberális Szegeden, a XX. században könyvet égessenek el.

Cikkelyem többi részére, nagy sajnálatomra, nem kaptam Móra urtól feleletet. noha a tőle helyeselt cikkely élénken foglalkozik a tudományos osztállyal. Pedig Móra ur egykor így írt a felolvasásokról: „vigyáznunk kell, hogy azok a szellemi kapesok, melyek több mint másfél évtized óta összefűznek vele (t. i. a közönséggel) inkább erősödjenek, mint lazuljanak. Ennek egyetlen módja pedig a felolvasó ülések állandósítása s minél változatosabb és elevenebb, természetesen mindig irodalmi nivón álló programja.” Hát kértem Móra urat, ha megtámadta a sajtó a társaságot, ezen elv alapján miért nem védte meg, hiszen van lapja, módja lett volna rá?

Szücs Mihály tudományos irányú kézirata nézve se kaptam feleletet. Sőt, mint véletlenül rábukkantam ennek az érdekekben megőszült írónak a két utolsó évi jelentéséből még a nevét is kihagyták s pedig ugyanakkor, amikor a bírálók dicsérlettel halmozták el munkálkodását. Ez is az „intenzív munkálkodás” körébe vág!

Csak úgy véletlenül bukkantam rá, hogy a társaság egyik évi jelentésében ez is bent foglaltatik: „örvendetes volna, ha valamelyik újra támasztott mozgalom eredményeképpen alapító és pártoló tagjaink száma megszorodnék.” Ugyanis az 1911. évi kimutatás szerint lenne 73 pártoló tagja a társaságnak. De mivel ezt a névsort minden esztendőben minden revízió nélkül lenvonták, állandóan vezetik a régen elhalt, elköltözött tagokat is. Ilyen van vagy 19, tehát csak 54 pártoló tagunk marad. A százhuszezer lakóval bíró nagy magyar városban a Dugonics Társaságnak csak 54 pártoló tagja van. Nem gondolja Móra ur, hogy itt is változtatni kellene valamit?! . . . S erre talán nem a sóhivatal hivatott! . . .

Az én cikkelyembe csupa száraz adatok voltak behelyezve. De még a rozszakarat se mondhatja, hogy én valamelyik osztályt támadtam volna. Azok nem változtathatnak ezeken az anomáliákon. Megjegyzem, hogy a felsorolt panaszokat, melyek nagyobb részét Móra ur már előbb közreadta, — nem én találtam ki, hanem a tudományos osztály már több ülésen tárgyalta a javaslatait jegyzőkönyv alakjában az elnökségnek elismervény mellett átadta.

Azt, hogy nem Móra ur írta az említett cikkeket, jól tudtam. Tanum rá Kisteleki Ede barátom. Tehát engem személyes animunitás nem vezetett.

Még egyet. Köszönöm Móra Ferenc ur invitációját a lapjához. Ott voltam én hamarabb, mint Móra ur. Már akkor, amikor néhai jó Reiznerről más véleményen voltak s nap-nap után ciceró cikkelyekben támadták. Még a keresztvizet is leszedték róla. Ha nem emlékeznek rá, — hogy akkor még nem volt Szegeden Móra ur, — keresse ki azokat a közleményeket. Jobban fájtak azok szegény Reiznernek, mint az én tárgyilagos megjegyzéseim. Most meg, ugyanott, a másik szélsőségre esnek. En pedig csak megmaradok a tárgyilagosság és igazságosság útján.

Most pedig ismételtén arra kérem a nagy közönséget s a komoly érvekkel meggyőzhető sajtót: ne legyen rossz véleménnyel a tudományművelő osztályról.

Szmollény Nándor,
a Dugonics Társaság tudományművelő oszt. titkára.

Károlyi Mihály gróf — a Demokrata-kör tagja. A Demokrata-kör fekete tábláján, a hová a jelentkezők fölvételt kérő lapját ki-függesztik, kiszögezték Károlyi Mihály grófnak, a függetlenségi és 48-as párt elnökének fölvételi kérelmét. A gróft Vázsonyi Vilmos ajánlja tagnak.

Allandó jégpályát csinálnak a Cserepes-soron.

(Saját tudósítónktól.) Kedden délután ült össze másodízben a jégpálya helykérdésének megoldására kiküldött ad-hoc bizottság Bokor Pál helyettes polgármester elnöklésével, hogy ezuttal véglegesen döntsön ebben a hónapok óta vajdó ügyben. Legutóbb augusztusban tanácskozott a bizottság, de a kérdést nem tudta dűlőre vinni. Most azonban mintegy másfél órán át tartott vita után a bizottság végleges javaslatot formulázott meg, mely szerint a Cserepes-soron, a vágóhíddal szemközti lévő területet ajánlja állandó jellegű jégpályának. Az idén még a Korcsolyázó-téren marad a jégpálya, mert a szezonig most már nincs idő az új pályán való berendezkedésre. A pénzügyi kérdések megtárgyalására az ad-hoc bizottság egy szűkebb körű bizottságot választott, amelynek az lesz a feladata, hogy kontaktusba hozza a város érdekeit a szegedi korcsolyázó egyesület érdekeivel, vele megállapodásra jusson. Ha aztán a megállapodás meg lesz, a szűkebb körű bizottság jelentést fog tenni az eredményről az ad-hoc bizottságnak. A ma délután tartott ülésről, amelyen sok érdekes terv vetődött föl és néhány meglepő kijelentés is történt Szegedet rendkívül közelről érdeklő üzletvezetőségi ügyekről, az alábbi részletekben számolunk be.

Az ülés megnyitása után Balogh Károly, pénzügyi tanácsos, előadó ismertette az ülés tárgyát. A mérnökség terve szerint a létesítendő új korcsolyázó-pálya két hold nagyságú volna és összesen 51000 koronába kerülne. A régi korcsolyázó-pálya és a pavilon megváltásával együtt a városnak mintegy 63000 koronájába kerülne az új jégpálya.

Pick Mór azt ajánlja, hogy most már a jégpálya kérdését véglegesen oldják meg. Tekintettel arra, — ugymond — hogy Szeged hatalmas diák-város, de meg a diákokon kívül, meglehetősen nagy korcsolyázó publikuma is van, nem hinné, hogy a város élénkőzna valamelyes áldozattól. Ha a város évenként kétezeröttszáz korona évi összeget tud adni a korcsolyázó egyesületnek, akkor a kérdést igen egyszerűen megoldásra lehet vinni. Az új korcsolyázó-pályát a korcsolyázó egyesület 80—90000 koronából meg tudná csinálni amortizációs úton a 2500 korona városi segélyből. Mindenesetre kell az is, hogy a város régi korcsolyázó-pályáját megváltsa bizonyos összegért. Ilyen megoldással elérik azt, hogy a régi korcsolyázó-tér rendeződik, új jégpálya lesz és ugyanekkor gyermekjátékszótér is létesíthető. Többekkel érintkezésbe lépett ebben az ügyben s a vélemények egyöntetűek voltak abban, hogy a leghelyesebb a régi korcsolyázó-tér fönttartása. Ez azonban súlyos akadályokba ütközik a magyar államvasutak elnökgazgatóságánál. Különben is hallotta, hogy a vasutas palota Szegeden való föllállításának Budapesten sok ellensége van.

Balogh: Még el is veszik majd tőlünk!

Weiner Miksa: Ki van zárva.

Balogh: Sőt én arról is értesültem, hogy az üzletvezetőséget is nemsokára elhelyezik innen. Ezt hiteles forrásból tudom.

Weiner: En föltétlenül hiteles forrásból ennek ellenkezőjét tudom.

Pick Mór ezután a helykérdésre nézve ajánl megoldást. Legideálisabb helynek tartja azt a két holdnyi területet, amely a SzAK pályája közelében, a gyermekmenhely mögött fekszik. Érintkezésbe lépett a villamos társasággal is, amelynek az igazgatósága megígérte, hogy amennyiben a SzAK pályája mellett létesül a jégpálya, meghosszabbítják a villamos vonalat.

Wimmer: Szóval csak Ujszeged.

Somogyi: A Mars-téren semmi esetre sem lehet korcsolyázó-pályát csinálni, mert ott fejlődik ki Szegednek a jövő piaca.

Ezekután Pick előterjeszti konkrét indítványát, amely — szerint mondja ki a bizottság, hogy a jégpályát a régi helyéről föltétlenül elhelyezni kívánja és a legalkalmas-